

de jongste evolutie in de sektor van de zeevisserij

Walter Van Roose,
Sekretaris Bedrijfsraad
voor de Visserij

Wisselvallig. Dit is het adjektief dat het meest toepasselijk is op de bedrijvigheid van de Westvlaamse zeevissers. Ook de jaren 70 worden er door gekenmerkt. Zo waren 1974 en 1975 echte crisisjaren : kleinere vangsten, stagnerende prijzen en ronduit slechte bedrijfsresultaten.

Vanaf 1976 trad een kentering ten goede in en dit herstel zet zich ook in 1978 nog voort. Niet alles is evenwel koek en ei : de internationale vangstbeperkingen drukken op de visaanvoer. Kwota en vangstverbod op bepaalde vissoorten remmen de activiteiten van reders en vissers af. Maar door de groeiende vraag naar vis en het geringere aanbod op de wereldmarkt zijn de marktprijzen voor de aanvoerders gunstig geëvolueerd. De rendabiliteit van de meeste rederijen staat momenteel op een behoorlijk peil, en dit herstel in de sektor van de aanvoer brengt ook een heropleving mee voor de kommercialisatie en de afzet van vis en visserijprodukten.

De zeevisserijvloot

Begin 1978 telde de Belgische vissersvloot nog 201 bemande vaartuigen, met als thuishavens Zeebrugge (106), Oostende (68) en Nieuwpoort (27).

Geleidelijk verminderde het aantal schepen : in 1950 waren er nog 400 eenheden in de vaart ; dit aantal was in 1970 tot 300 geslonken ; in de jongste acht jaar is de daling in versneld tempo gebeurd.

De oorzaken van deze teruggang zijn velerlei. Er is de natuurlijke afvloei ; wegens schipbreuk of uit de vaart nemen wegens ouderdom van het schip. Een aantal eenheden vertrok definitief naar ontwikkelingslanden. Van overheidswege werd een bijzondere inspanning gedaan om door toekenning van speciale slopingspremies verouderde en niet meer rendabele schepen af te voeren.

Vanwege de buitensporige kostenstijging in de sektor van de scheepsbouw zijn in de zeventiger jaren nog slechts weinig nieuwe vaartuigen gebouwd ; sedert een paar jaar is de nieuwbouw geheel stilgevallen.

Aan de geschetste vermindering van de zeevisserijvloot zitten ook enkele positieve aspecten vast. Met zijn huidig peil beantwoordt de vlootsterkte veel beter aan de evolutie

van de vangstmogelijkheden en aan de imperatieven voortvloeiend uit de internationaal opgelegde vangstbeperkingen.

Algemeen wordt aangenomen dat de capaciteit van de vloot in verhouding staat tot de aanvoervooruitzichten op korte en middellange termijn. Momenteel bestaat geen behoefte tot uitbreiding van de vloot ; dit kan slechts worden overwogen wanneer de van kracht zijnde vangstbeperkende maatregelen hun uitwerking zullen sorteren en de visvoorraden opnieuw op een aanvaardbaar peil zullen gebracht zijn.

Wel bestaat er een dringende noodzaak om zonder verder verwijl tot een geleidelijke vervanging van een gedeelte van de vloot door nieuwbouw over te gaan. Deze structurele aanpassing, die even dringend als noodzakelijk is, moet de verdere veroudering van de vloot tegenwerken en de kwijnende scheepsbouwsektor nieuw leven inblazen.

Daarenboven kunnen de nieuwe schepen beter worden aangepast aan de technische innovaties (polyvalentie van vaartuigen en uitrusting) die door de research worden voorgesteld. Op die manier zal de vissersvloot niet alleen kwantitatief en numeriek op peil blijven, maar er ook kwalitatief op vooruitgaan.

Plannen tot vervangingsbouw bestaan wel degelijk, maar de forse stijging der bouwkosten remt de realisatie ervan af. Sedert 1976 werden geen nieuwe orders meer geplaatst en dienen de scheepswerven zich met herstellingen te vergenoegen. De realisatie van de bestaande bouwplannen is afhankelijk van het vinden van een oplossing voor het vraagstuk van de financiering en de kredietverlening.

In een advies van de Bedrijfsraad voor de Visserij werden onlangs voorstellen geformuleerd die door de regering werden overgemaakt aan de interministeriële werkgroep belast met het onderzoek van de problemen in de sektor scheepsbouw.

Verwacht mag worden dat door deze werkgroep aan het ministerieel comité voor economische en sociale coördinatie eerlang de passende maatregelen zullen worden voorgesteld tot verruiming van de bestaande kredietbevorderende steunmaatregelen.

Naast deze steun van nationale oorsprong wordt ook een beroep gedaan op de Europese Economische Gemeenschap. Voetstappen worden aangewend om de nieuwbouwprojecten te laten genieten van de subsidies verleend door het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw.

Indien deze pogingen een gunstig respons verwerven, kan de nieuwbouw van de vissersvaartuigen opnieuw op gang komen, en dit in het belang én van de rederijen én van de scheepswerven.

Rederijen en bemanningen

De exploitatievorm van de Belgische vissersvloot is hoofdzakelijk familiaal en artisaan : op 191 rederijen zijn er 169 of 88 % die slechts één schip uitbaten.

Dit artisaan karakter staat borg voor een gezonde bedrijfsvoering en een grote produktiviteit. Een inbreng van vreemd kapitaal, gekoppeld aan de kennis en ervaring van bewaamde vissers, zou nieuwe impulsen aan de nieuwbouw kunnen geven.

Struktureel evolueert de Belgische zeevisserij in de richting van een vloot van middenslag- en kustschepen,

Foto D. Sanders

gespecialiseerd in de aanvoer van verse vis, dit in tegenstelling tot veel andere visserijlanden die hoofdzakelijk aan diepzeevisserij doen en meestal diepgevroren vis aanlanden. De specialisatie in het aanbrengen van hoogwaardige, gevarieerde en fel gevraagde verse vissoorten is voor de Belgische reders en vissers een belangrijk voordeel en een waarborg voor een stabiele en rendabele bedrijfsvoering.

Op stuk van bemanningen zijn de toestand en de vooruitzichten gunstig te noemen. Om de ca. 200 vaartuigen te bemannen staat een potentieel van ruim 1.000 (hoofdzakelijk jongere) vissers ter beschikking. De gemiddelde leeftijd der opvarenden bedraagt 30 jaar. Positief is ook de regelmatige opkomst van goede jaarklassen van scheepsjongens : de ' roep van de zee ' in de vissersgemeenschap blijft een vaststaand en voor de toekomst verheugend feit.

De visaanvoer

Ruim 90 % van de Belgische vangsten wordt in de eigen thuishavens Oostende, Zeebrugge of Nieuwpoort aan land gebracht en er via de visafslag in de vismijnen verkocht. In 1977 bedroeg die aanvoer 35,4 miljoen kg. met een bruto-opbrengst van 1,43 miljard frank.

De rest van de aanlandingen wordt rechtstreeks afgezet en verhandeld in de havens van EEG-partnerlanden, hoofdzakelijk in Britse havens, die in de nabijheid van de voor de Belgische schepen belangrijkste visgronden gelegen zijn.

De gezamenlijke visaanvoer in binnen- en buitenland bereikte in 1977 een totaal van 39,8 miljoen kg. met een marktwaarde in eerste verkoop van 1,57 miljard frank.

De Belgische vissersschepen voeren een zeer gevarieerd gamma van verse (niet-diepgevroren) vissoorten aan, waarvoor in binnen- en buitenland een gretige vraag voorhanden is : drie vierden van de in eigen havens aangelande vangsten worden door de binnenlandse markt afgenomen, de rest door het buitenland, met Nederland en Frankrijk als voornaamste klanten.

Naar categorieën wordt de aanvoer ingedeeld in bodemvis, pelagische vis, en schaal- en weekdieren.

Het leeuwandeel — 92 % in 1977 — bestaat in bodemvis, d.i. vis gevangen met trawlnetten die over de bodem van de zee worden gesleept, onderverdeeld in ronde vissoorten (kabeljauw, schelvis, wijting enz.) en platvissoorten (tong, schol, heilbot, schar enz.).

Erg teruggevallen is de pelagische visserij (visserij op in scholen, onder het zeeoppervlak voorkomende vissoorten, voornamelijk haring, makreel en sprout). Vanwege de erge graad van overbevissing bestaat sedert 1977 in de meeste EEG-wateren een tijdelijk vangstverbod op haring, de belangrijkste der pelagische vissoorten.

De aanvoer van schaal- en weekdieren tenslotte omvat in ons land hoofdzakelijk garnaal en Noorse kreeftjes (langoestines). Ook hier is de jongste maanden enige

teruggang te melden, vooral voor garnaal die in de kustwateren wordt gevangen, maar die er door de tijdelijke aanwezigheid van overvloedige jonge kabeljauw (gul), die zich bij voorkeur met garnaal voedt, uiterst schaars voorkomt.

De invoer van vis en visserijprodukten

De eigen visaanvoer voldoet slechts ongeveer een vijfde van de binnenlandse vraag, al het overige moet worden ingevoerd. De EEG-lidstaten leveren 70 % van onze import, met Nederland (33 %) en Denemarken (17 %) als voornaamste leveranciers ; de overige 30 % komt uit derde landen, waarbij Noorwegen (9 %) bovenaan staat.

Per jaar voert België ruim 100.000 ton vis en visserijprodukten in. Zo beliep de ingevoerde hoeveelheid in 1977 ca. 103 miljoen kg. voor een waarde van 7,2 miljard frank.

De binnenlandse handel

Voor de bevoorrading van de Belgische markt beschikten de handel (groot- en kleinhandel) en de visverwerkende nijverheid in 1977 over 180.700 ton vis en visserijprodukten, hetzij 34.900 ton of 19 % uit eigen aanvoer en 146.400 ton of 81 % uit invoer. Van deze hoeveelheid is 31.100 ton of 16 % als uitvoer naar het buitenland afgevoerd, zodat handel en nijverheid uiteindelijk 149.600 ton vis en visserijprodukten voorhanden hadden om de binnenlandse behoeften te dekken.

Naar categorieën kan dit bevoorradingspakket als volgt worden onderverdeeld :

1. Verse en bevroren vis	74.700 ton (50 %)
2. Schaal- en weekdieren	41.900 ton (28 %)
3. Konserven en bereidingen	28.700 ton (19 %)
4. Bewerkte vis (gezouten, gepekeld, gedroogd, gerookt)	4.300 ton (3 %)

Het visverbruik in België

Op basis van bovenvermelde beschikbare hoeveelheden, en herleid tot het aanvoergewicht, beliep het visverbruik per hoofd in 1977 15,2 kg. Hiermee situeert België zich ruim boven het gemiddelde van de gehele Europese Gemeenschap dat volgens een recente raming ongeveer 12 kg. per inwoner bedraagt.

Naar categorieën ingedeeld bereikte het Belgisch verbruik per inwoner in 1977 7,6 kg. verse en bevroren vis, 4,3 kg. schaal- en weekdieren, 2,9 kg. konserven en bereidingen en 0,4 kg. bewerkte vis.

De vraag blijft vast, zodat een toekomstige stijging van het visverbruik niet onmogelijk is. Alles zal afhangen van de evolutie der overbevissingsproblematiek en van de vangstbeperkingen die zowel de eigen visaanvoer als het aanbod uit het buitenland in positieve of negatieve zin kunnen beïnvloeden.